

Bu sayı

Türkiye, kendi tarihi ile ilişkisi bakımından çok ilginç bir döneme girdi. Önce 19 Mayıs 2019'dan itibaren 23 Temmuz Erzurum Kongresi, 4 Eylül Sivas Kongresi, 23 Nisan Büyük Millet Meclisi'nin açılışı derken, Milli Mücadele'nin ve saltanatın yıkılıp cumhuriyetin kurulmasının başlıca doruklarının hatırlandığı bir 100. yıl anmaları dizisi başladı. Bunlar bir bakıma Türkiye topraklarındaki ikinci burjuva devriminin (ilki tabii ki Meclis-i Mubusan'ın yeniden açılmasını sağlayan ve Abdülhamid'i tahttan indiren 1908-1909 Hürriyet devrimiydi) 100. yılının anılması anlamına geliyordu. Bu dizi, savaş zaferleri, cumhuriyetin kurulması, hilafetin ilgası ve "Atatürk devrimleri" olarak anılan cumhuriyet reformlarının 100. yıl dönümünde devam edecek. Elbette aynı döneme işçi sınıfı açısından Türkiye Komünist Fırkası'nın kuruluşunun 100. yılı da giriyor. Sosyalistler bu dizinin ara yerine Mustafa Suphi ve arkadaşlarının katlinden yeni cumhuriyetin adım adım istibdada dönüşen tarihine kadar, burjuva devrimi hayranlarının hoşuna gitmeyecek bir dizi olayın 100. yılını mutlaka katacaktır.

Burjuva devriminin 100. yılı dolayısıyla yapılan, ülkenin geçmişi ve bugününü temsil eden bu anmalar devam ederken, bunların orta yerinde şimdi de Türkiye'nin bugününü ve geleceğini temsil eden bir dizi olayın 50. yılının anılması gündeme geldi. Bunlar aslında özellikle 1968'in 50. yılı dolayısıyla zaten başlamıştı. 1960'lı yılların sonları ve 1970'li yılların başları Türkiye işçi sınıfının mücadelelerinde olsun, Türkiye sosyalist hareketinin yeniden biçimlenmesinde olsun çok önemli olayların yaşandığı bir dönem olduğu için, önümüzdeki dönem boyunca bütün bu olayların 50. yıl dönümü yaşanacaktır. *Devrimci Marksizm* birkaç sayıdır, burjuva devriminin 100. yıl dönümü vesilesiyle o dönem yaşanan çeşitli gelişmeleri yerli yerine oturtmaya çalışıyor. Aynı şeyi işçi sınıfı ve sosyalist hareketin büyük yıl dönümleri için de yapacaktır.

Bütün bu 50. yıl dönümlerinin en önemlisi bu yıl yaşıyor. 15-16 Haziran 1970, hiç abartma korkusu olmaksızın söylenebilir ki, Türkiye işçi sınıfının bağımsız bir aktör olarak tarih sahnesine çıkışının en önemli uğrağıdır. Burjuvazinin o dönemdeki bütün güçlerinin, daha üç yıl önce kurulmuş sınıf mücadelecisi sendikal odak DİSK'in üzerine çullanmasına karşı, işçi sınıfı bütün güçleriyle, Türk-İş'li işçiden işsizine kadar sokaklara çıkmış ve devlet güçlerine karşı kazandığı mevziyi korumayı başarmıştır.

15-16 Haziran en az üç değişik zaman ölçeğinde büyük bir önem taşır. Birincisi, 1970 yılında DİSK'in bir sendikal merkez olarak tasfiye edilmesine ve o günün deyimiyle işçi sınıfı üzerinde bir "Türk-İş diktası" kurulmasına karşı sınıf, örgütüne sahip çıkmış, onu göz bebeği gibi korumuştur. İkincisi, cumhuriyet tarihinin sınıf mücadeleleri bakımından en verimli ve sarsıntılı dönemi olan 1960-1980 arası dönemin tam orta yerinde, 1970 yılında, 15-16 Haziran işçi sınıfının heybetli biçimde ayağa kalkışıyla bütün 1970'li yılların dev sınıf mücadelelerine rengini ve yönünü vermiştir. 15-16 Haziran olaylarının belirlediği bu doğrultuyu ancak 1980 yılında, emperyalizmi ve bütün burjuvazinin güçlerini arkasına alan 12 Eylül askerî darbesi durdurabilmiş, başka bir deyişle 15-16 Haziran'ın Türkiye'yi soktuğu yö-rüngeyi ancak askerî darbe değiştirebilmiştir. Nihayet, 15-16 Haziran Türkiye işçi sınıfının bütün tarihinde sınıf mücadelesinin hâlâ aşamadığı doruk olmuştur. Bir bakıma, bu olay, Türkiye'nin artık burjuva devrimi çağından çıkarak kapitalist sınıfla işçi sınıfı arasındaki mücadelenin damga vurduğu modern bir toplum haline gelmesinin şafağıdır.

Devrimci Marksizm işte 43. sayısını esas olarak işçi sınıfı ve sosyalist hareket açısından neredeyse bir milât olarak kabul edilebilecek bu tarihi olaya ayırıyor. 15-16 Haziran dosyamız, olaylar sırasında biri işçi hareketinin, diğeri ise barikatların karşı tarafında devlet güçlerinin içinde yer almış olan iki konuyu ağırlayarak açılıyor: Faruk Pekin ve Atilla Özsever.

15-16 Haziran gerçekleştiği sırada henüz çok genç bir yaşta olup, Maden-İş sendikasında eğitimci olarak çalışan, daha sonra hem bu sendikada hem de DİSK'te bir uzman olarak çok önemli görevler yürüten ve bu yüzden 12 Eylül'den sonra DİSK davasında yargılanan ve hapisanede kalan Faruk Pekin, kendisi ile gerçekleştirdiğimiz söyleşide özellikle iki noktanın altını çiziyor. İlki, bu ayaklanmanın doğrudan doğruya işçi sınıfının ilk defa kitlesel, yığmsal bir hareketi olması. İkincisi ise taşıdığı tüm kendiliğinden eğilimlere rağmen bu ayaklanmanın örgütlü bir boyutu olduğu; bu bakımdan da özellikle 14 Haziran günü ve gecesinin örgütlenme faaliyeti bakımından kritik bir önemde olduğu. Öte yandan Türkiye burjuvazisinin özeldede DİSK'e, daha geniş anlamda işçi sınıfına yönelik saldırısının püskürtülmesinde dönemin sınıf mücadelesi bakımından canlı siyasî karakterinin önemine işaret eden Pekin, işçi semtlerinde yeşermiş olan "mahalle ruhunun" da bu ortamı destekleyici nitelikte olduğunu belirtiyor.

15-16 Haziran günlerinde bir subay olarak işçi eylemlerini durdurmakla görevlendirilen, ama bu olaylarda çok özel bir davranışta bulunan, daha sonra THKP-C davasında yargılanarak askerlikten uzaklaştırılan, Türkiye işçi sınıfına gazeteci ve eğitimci olarak katkıda bulunan Atilla Özsever, okuyucularımıza çok özel bir tanıklığı aktarıyor. Söyleşi sırasında, 15-16 Haziran'da işçilerin zaman zaman at-

tığı “ordu işçi el ele” sloganından hareketle, işçilerin orduya olası bir sempatisinden, ordu içinde işçi sorunlarına yaklaşımlara kadar bir çok önemli soruna temas eden Özsever’e göre, ordu kadrosu içinde önceleri işçi sorunlarına sempatiyle yaklaşan Kemalistlerin, özellikle de üst rütbeli subayların tavrı 15-16 Haziran olaylarından sonra tamamen değiştiği gibi, işçi sınıfının öncü kadroları da bu olaylar sonucunda orduyu ve güvenlik güçlerini tanımak bakımından önemli bir bilinç dönüşümü yaşadılar.

Geçerken, *Devrimci Marksizm* dergisi olarak fikir yazıları dışında ilk defa başvurduğumuz bu söyleşi biçimine, sonraki sayılarımızda ele alacağımız konulara ışık tutmasına katkıda bulunduğu ölçüde ileride de yer vereceğimizi belirtelim.

15-16 Haziran konusunu bu sayıda ayrıca *Devrimci Marksizm*’in iki yazarı, farklı açılardan ele alıyor. Levent Dölek, “Sınıf mücadeleciler sendikacılık” başlıklı yazıda 15-16 Haziran’da yüz binlerce işçinin uğruna ayaklandığı ve bedel ödediği DİSK’i, bugünün sınıf mücadeleciler sendikacılık anlayış ve pratiği için bir kerteriz noktası olarak alıyor. DİSK’in kuruluş sürecinde karşı çıktığı ve reddettiği sendikal anlayış ve pratiklerin günümüzde farklı biçimler altında ve bizzat DİSK’in de bünyesinde var olmaya devam ettiğine dikkat çekerek, sınıf mücadeleciler sendikacılığın benimsemesi gereken ilkeleri güncel tartışmalara girerek ele alıyor.

Dosyanın ve sayının son yazısında Sungur Savran, 15-16 Haziran’ı sadece içinde yaşandığı dönemin değil, bütün cumhuriyet tarihinin en önemli olaylarından biri olarak niteliyor. Savran’a göre sınıf mücadelelerinin doruğuna çıktığı 1960-1980 döneminin tarihinde 15-16 Haziran’ın önemi çok büyük: 12 Eylül askeri darbesi, bir bakıma, doğrudan doğruya işçi sınıfının bu büyük eylemine karşı bir cevap olarak görülmeli. Ama Savran 15-16 Haziran’ın aynı zamanda 1908’den beri yaşanan tarihsel sürecin içinde bir kilometre taşı olduğunu iddia ediyor: 20. yüzyılın ilk çeyreği Türkiye topraklarında iki burjuva devriminin yaşandığı bir dönemdi. 15-16 Haziran ise, dünya çapında 1917 Ekim devrimiyle açılmış olan proleter devrimleri çağının Türkiye’ye gelişinin habercisidir. Bu olaydan sonra Türkiye ileri gidecekse işçi sınıfının devrimci atılımıyla ileri gideceğini göstermiştir yazara göre. Savran, Marksistler için 15-16 Haziran’ın yarın da geçerli olacak dersler alınacak bir okul gibi görülmesi gerektiğini de vurguluyor.

43. sayımız, sadece sınıf mücadelelerinin tarihindeki bu dev olay üzerine eğilmiyor. Bir de güncelliğin en hassas konusu olan korona virüsü ve etkilerini hem Türkiye hem de dünya ölçeğinde değerlendiriyor ve sosyalistlerin bu büyük krize nasıl yaklaşması gerektiğini tartışıyor. Bu konu, güncelliği dolayısıyla sayımızdaki ilk dosya olarak yer alıyor. Bir önceki 41-42. çift sayımız, Mike Davis adlı bir Amerikalı Marksistin korona virüsün yarattığı salgının sınıfsal özünü ortaya koyan bir yazısı ile Sungur Savran’ın virüsün tetiklediği finansal ve ekonomik krizi 2008’de başlamış olan Üçüncü Büyük Depresyon bağlamında tarihi yerine yerleştiren bir yazısına yer vermişti. Korona virüs konusunu bu sayıda derinleştiriyoruz.

Korona virüs dosyasının ilk yazısında Sungur Savran, yaşanan salgından doğan krizin “tarihi” bir karakter taşıdığını ileri sürüyor. Sorunun değişik boyutlarını (sağlık, ekonomik, sınıf ilişkileri) bir araya getirerek içinden geçmekte olduğumuz durumun tarihsel önemine ulaşmaya yöneliyor. Yaşadığımız krizi bir “uygarlık krizi” olarak niteliyor. Kapitalist üretim tarzı, işçileri salt artı değer üretimi uğruna

ölüm tehlikesiyle yüz yüze bırakarak bir bakıma kendi zeminini ortadan kaldırıyor. Tersinden, yani işçinin gözünden bakıldığında, sermaye artık sadece işçiyi sömüren bir yabancı güç değildir; emek gücünün sahibini ölüme gönderen bir yabancı güçtür. Bütün bunlar, Savran'a göre, kapitalizmin ayakta kalma ve ileri doğru yürüme olanaklarını tüketmiş olmasının dışı vurumundan başka bir şey değildir.

Dosyanın ikinci yazısında Levent Dölek, korona virüs salgınının sadece büyük bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmadığını, bunun yanında salgın yüzünden kapitalist krizin de derinleştiğini ortaya koyuyor. Dölek'e göre bu süreçte sınıf mücadeleleri hem dünya genelinde hem de Türkiye'de yükseliyor. Planlama ve piyasa, kâr ve ihtiyaç, özel mülkiyet ve kamu mülkiyeti arasındaki seçim, çıplak ve uzlaşmaz bir biçimde insanlığın gündeminde. Toplum, hem pandemiye hem de kapitalizme karşı bir çifte savaş yürütüyor.

Dünyanın ve Türkiye'nin yepyeni bir sınıf mücadeleleri döneminin eşliğinde olduğu Savran ve Dölek'in yazılarından açıklıkla anlaşılıyor. Böyle bir dönemde 15-16 Haziran'ın deneyimi ve mirası, yürüyeceğimiz yola parlak bir ışık tutacaktır. Marksist teorinin görevi de budur.

Yeni sayılarda buluşmak umuduyla...